

GYAKORLATORIENTÁLT KÉPZÉS A MŰSZAKI FELSŐOKTATÁSBAN

THE PRACTICE-ORIENTED EDUCATION IN TECHNICAL HIGHER EDUCATION

Rajnai Zoltán

*Óbudai Egyetem, Bánki Donát Gépész és Biztonságtechnikai Mérnöki Kar,
rajnai.zoltan@bgtk.uni-obuda.hu*

Abstract

Practice-oriented education combines academic theory and practical experience, and incorporates inputs from the business world in order to react in a flexible way to the rapidly changing needs of the labor market. Students benefit from the strong practical focus of their study programs as they acquire up-to-date, professional, real-world knowledge and skills. Internships, projects and partnerships with companies, non-profit organizations and the public sector are an integrative part of a practice-oriented curriculum. In this area we focus on the development of applied curricula, the introduction of competence-based teaching and learning, the establishment of cooperation between universities and economy/society with measures such as case study competitions and internships, and through the introduction of career centers and alumni networks.

Keywords: practice-oriented education, dual-education, practical experience

Összefoglalás

Gyakorlat-orientált oktatás egyesíti az elméleti képzést és a gyakorlati tapasztalatszerzést, és megismerteti az üzleti világot, hogy rugalmas módon tudjanak reagálni a munkaerőpiac gyorsan változó igényeihez. A hallgatók az erős gyakorlati képzésben részesülnek a tanulmányi programok teljesítése során, és professzionális, valós ismereteket és készségeket szereznek. Szakmai téren projektek, gazdasági társaságok, non-profit szervezetek és az állami szektor integrált része a gyakorlat-orientált tananyag. Az ezen a területen alkalmazott tantervek már a fejlesztésre összpontosítanak, a kompetencia alapú tanítás és tanulás kerül előtérbe a cégek, az egyetemek és a gazdaság, a társadalom elvárásainak megfelelően, és esettanulmányokkal, szakmai versenyekkel, valamint bevezetése révén a karrier központokkal és öregdiák hálózatokkal együttesen vannak jelen.

Kulcsszavak: gyakorlat-orientált oktatás, duális képzés, a gyakorlati tapasztalatok

1. Bevezetés

A magyar felsőoktatásban elsőként – vállalati összefogással és támogatással – 2012 szeptemberétől gyakorlatorientált (duális típusú) képzés indult. A képzést az eddiginél lényegesen hosszabb vállalati gyakorlat, valamint a cégek és a hallgatók

közötti sokkal szorosabb kapcsolat jellemzi. A szakemberek szerint a gyakorlatorientált (duális típusú) képzés bevezetése úttörő jelentőségű, és egyfajta megoldást kínál a felsőoktatás és a munkaerőpiac igényeinek összehangolására.

2. Duális képzés előzményei

A kifejezés tartalmának meghatározása első látásra egyszerűnek látszik: olyan képzési tartalmat jelöl, aminek birtokában a pályára lépő a lehető legsimábban, legrövidebb idő alatt képes bekapcsolódni a munkába, miután a munkaadó és a jelentkező közötti egyezség megszületett. Ugyanakkor tudjuk, hogy a foglalkoztatók többnyire nem képesek részletekbe menően meghatározni, hogy a képzők mit tanítsanak. A felsőfokú képzettség iránti tömeges igény következtében súlyos feszültségek keletkeztek a „szakmai alapok” elsajátításánál. A képzésbe lépők sokasága nem rendelkezik elegendő előképzettséggel a szakmai alapok befogadására, a képzők nem fejlesztettek ki olyan tudásátadási módszereket, ami erre alkalmas lenne.

A jelentkező felkészültségét akkor tartják megfelelőnek, - *a gyakorlatba bekapcsolhatónak* - ha már dolgozott, vagyis egyedül vagy másokkal együtt végzett olyan munkát, amelyet annak végeredménye (termékek/szolgáltatása) alapján lehet értékelni; s e munkavégzés során képes volt elfogadni a munkaszervezet által támasztott követelményeket, és ennek alapján odaadón (motiváltan) tevékenykedni. Más szóval rendelkezik mindazokkal a szakmai alapokkal és kompetenciákkal, valamint a munkavégzéshez szükséges készségekkel („soft skillekkel”), amelyek együttesen a kezdő munkavállalót terhelhető, munkakultúrával-, azaz munkavégző képességgel rendelkező munkatárssá teszik.

2.1. Szakmai alapozás avagy gyakorlatorientált képzés?

A vállalatok és a felsőoktatási intézmények más-más szemszögből értékelik a képzés jellegét és hasznosulását, melyben a mély szakmai alapozás és a gyakorlati képzés ellentétben állhatnak.

Mindkét formának megfogalmazhatók előnyei és hátrányai is.

- a vállalatok a képző intézményektől egyes konkrét létező pozíciókra való képzést várják el
- gyakorlottság elvárása. Ez az elvárás természetesen a pályakezdők esetében mérsékeltebb, de mindenképpen elvárás, a Bsc. képzésben résztvevők esetében a gyakorlatorientáltság.

A munkakör specifikus szakképzettség - *ha a jelölt kellőképpen motivált* - a hallgató és a foglalkoztató együttműködésében jön létre.

2.2. A duális (gyakorlatorientált) képzés fogalma

A gyakorlatorientáltság fogalmát a vállalatok, és az őket képviselő munkaközvetítők igen sokféleképpen fogalmazzák meg. Ezek között a legfontosabb az, amit gyakorlati érzékként fogalmaznak meg.

A vállalatok legtöbbször azt panaszolják, hogy „a mai ifjúság a hardveren nő fel, mármint az informatikai hardveren, „semmi kapcsolatuk nincs az anyaggal, mármint fával, papírral, vassal, nem érzi annak a nagyszerűségét, hogy valamit csinálók.”

A műszaki és természettudományos pályákon általában azt veszik észre, hogy könnyebben, sikerebben képezhetők azok, akik már valamilyen középfokú szakmában képzettséget szereztek, esetleg néhány évet el is töltöttek a munkában. Azt tartanák ideálisnak, ha a szakmák, a szakmai gyakorlottság mélységben is egymásra épülve van jelen. Ennek példája lehet, ha az üzemmérnök mindent tudna, amit egy technikusnak szükséges, s ez az egész sornyi tudástapasztalat megjelenne a tervező mérnök tudásában.

Ugyanakkor a munkaköri besorolás szempontjából a mérnökképzésnél ellentmondásosabb helyzetbe kerülnek: A feszültség azokban a munkaszervezetekben

várható, ahol tradicionálisan mérnökök, illetve diplomások és technikus végzettségű munkavállalók dolgoztak együtt.

3. Duális képzés a járműiparban

A felmérések, kutatások azt mutatják, hogy a magyar gazdaság, ipar szakemberhiánnyal küzd. Sem a képzett szakemberek száma, sem képzettségük szintje és struktúrája nem felel meg az elvárásoknak. A felsőoktatás jelenleg nem tudja megfelelően kielégíteni a munkaerőpiac igényeit, kevés az ipari tapasztalattal rendelkező oktató, nem kínál elegendő lehetőséget a gyakorlati képzésre, és nem alakítja ki a vállalati munkavégzéshez szükséges attitűdöket. Ez komoly akadályt jelent az ipar fejlődése előtt, ezért merült fel egy olyan képzéstípus bevezetése, amely alkalmas arra, hogy ezeket a feszültségeket enyhítse.

Magyarországon a járműiparhoz kapcsolódva 2011-ben kezdődtek meg a képzéstípus bevezetésére irányuló előkészítő munkák, s ezek eredményeként 2012 szeptemberében a járműiparban beindult a gyakorlatorientált/duális típusú képzés.

A gyakorlatorientált/duális típusú képzés két lényeges pontban különbözik a hagyományos alapképzéstől. Másképpen alakul az oktatási félévek felépítése: míg a hagyományos alapképzésben a 14-15 hét szorgalmi időszakot öt hét vizsgaidőszak követi, a páros félévek után pedig nyári szünet van, addig a gyakorlatorientált/duális típusú képzésben minden szemeszterben a szorgalmi időszakot hathetes gyakorlat követi, melynek része a vizsgaidőszakban teljesítendő vizsga nap is. A hagyományos értelemben vett nyári szünet lerövidül, mert a nyári szemesztert követően újabb hathetes gyakorlat következik, ami után négy hét szabadság jár. A hallgató a képzési idő alatt jelentős időt tölt a vállalatnál –

meghatározott időbeosztással, ugyanúgy, mint minden munkavállaló –, és a cégtől pénzbeli juttatást kap: ez a másik lényeges különbség.

A gyakorlatorientált/duális típusú képzésre jelentkezőknek két szűrőn is át kell jutniuk, hogy felvételt nyerhessenek. Részt kell venniük a cégek kiválasztási folyamatában, és jelentkezniük kell a felsőoktatási felvételi eljárásban is.

A gyakorlatorientált/duális képzés előnyös a vállalatnak és a hallgatónak is, utóbbiak modern gyakorlati ismereteket szerezhetnek, megismerhetik a vállalat működését, részesei lehetnek mindennapjainak. Valódi problémákkal és megoldásokkal találkozhatnak, így már friss diplomásként olyan tapasztalatokra tehetnek szert, amelyek kiváló lehetőségeket biztosítanak a munkaerőpiacon. A vállalat pedig olyan szakembert kap, aki versenyképes diplomával, átmenet nélkül, azonnal – *több hónapos vagy akár többéves továbbképzés és további anyagi ráfordítás nélkül is* – rendelkezik a munkavégzéshez szükséges szakmai és személyes készségekkel, kompetenciákkal.

A 2016-os felvételi időszaktól a duális képzési szakok is már elérhetők a felsőoktatásban, és egyúttal az együttműködő partnerszervezetekről is információkat kaphatnak a felvételizők.

A számadatok azt mutatják, hogy a duális képzések kimagasló népszerűségnek örvendenek az intézmények és a vállalatok körében egyaránt. Bekerültek a duális képzési szakok a felvételi tájékoztatóba, és a „hagyományos” képzési forma mellett a duális képzési formában induló szakok is megtalálhatók a felvételi tájékoztatóban. A duális képzés vállalati „szűrője” a Duális Képzési Tanács, amelyik minősíti a jelentkező vállalati partnereket. Az ősztől induló tanévben 21 felsőoktatási intézmény nyolcvan alapképzési szakra benyújtott kérelmét fogadta el, így a felvételizők

ezekre a szakokra februártól már duális képzési formában is jelentkezhetnek.

Az intézmények összesen 30 különböző típusú alapképzési szakot indítanak duális formában műszaki, informatikai, agrár, és gazdaságtudományok szakterületeken. Az intézmények több mint 350 külső partnerrel (gazdasági szervezettel) kötöttek együttműködési megállapodást, amelyekhez a hallgatók beadhathják jelentkezésüket.

4. Összefoglalás

Magyarország afelsőoktatás rendszerében a nyugat-európai példákat követve – *elsősorban német példák alapján* – meghonosítja a gyakorlatorientált duális képzést. Ennek keretében a vállalatok, a felsőoktatási intézmények közösen vállalják, hogy a cégek igényeinek megfelelően alakítják, korszerűsítik a gyakorlatias jelleget, növelik a hatékonyságot, és elősegítik a végzettek könnyebb beilleszkedését. A képzések szeptemberi indításáig a Duális Képzési Tanács határozza meg azokat a követelményeket, amelyek a felsőoktatási duális képzésben a szakmai gyakorló helyként közreműködő vállalattól, szervezettől, illetve a gyakorlati képzésben résztvevő szakembertől elvárhatóak. A képzőhelyek minőségbiztosítása azért kulcsfontosságú, mert a duális képzésben a

külső gazdasági szervezetek feladatai közé nemcsak a gyakorlati hely biztosítása tartozik, hanem a hallgatók formális képzése is. A testület egy kérdőíves elemzés segítségével minősíti a vállalatokat és az általuk biztosított képzést, az Oktatási Hivatal pedig a kérdőív kiértékelését követően veheti nyilvántartásba a gyakorlati képzőhelyeket.

Szakirodalmi hivatkozások

- [1] <http://www.kormany.hu/hu/emberi-eroforrasok-miniszteriuma/felsooktatasesert-felelos-allamtitkarsag/hirek/utjara-indul-a-dualis-felsooktatasi-kepzes>
- [2] www.koznev.hu/jovo-osztol-vezethetik-be-dualis-kepzes-egyetemeken
- [3] http://www.innoteka.hu/cikk/uj_tipusu_gyakorlatorientalt_kepzes_indul_kecskemeten.298.html
- [4] <http://kefoportal.kefo.hu/dualiskepzes-start>
- [5] Tóth Péter, Ósz Rita, Hajnal Andrea (szerk.): *Új kihívások a felsőoktatásban és a pedagógusképzésben, III.* Trefort Ágoston Szakmai Tanárképzési Konferencia, Tanulmánykötet, Budapest, ISBN 978-615-5018-90-9
- [6] www.3kconsens.hu/files/Tanulmany_SZFK_13_2008.pdf